

RAP_430517A

Bombardement d.d. 17 mei 1943

Distributielijst

- Gemeente Amsterdam;
- Bombs Away B.V.;
- Armaex B.V.

Opgesteld:	Opgesteld:	Opgesteld:	Kenmerk en status:
Dhr. A. Bakker Gemeente Amsterdam	Drs. Th.M. van den Berg Bombs Away B.V.	Dhr. G.J. Slagers Armaex B.V.	15P046 RAP_430517A definitief rapport
Handtekening:	Handtekening:	Handtekening:	Datum:
			30 september 2016

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Leeswijzer	3
1.3	Onderzoeksmethodiek	3
1.4	Leemten in kennis	4
2	Onverdacht gebied	5
3	Conclusie en Advies	7
3.1	Conclusie	7
3.2	Advies.....	7

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

In opdracht van gemeente Amsterdam heeft de combinatie Armaex B.V. te Rijssen, Bombs Away B.V. te Utrecht en het Ingenieursbureau gemeente Amsterdam een Conventionele Explosieven (CE)-Bodembelastingkaart opgesteld voor het huidige grondgebied van de gemeente Amsterdam. De 'overall' resultaten van het hiertoe uitgevoerde vooronderzoek-OCE en een overzicht van alle geraadpleegde bronnen zijn opgenomen in de rapportage met kenmerk 15P046 definitief rapport CE-Bodembelastingkaart gemeente Amsterdam d.d. 30 september 2016.

In deze deelrapportage zijn alleen de gegevens en onderbouwing van het onverdachte gebied RAP_430517A weergegeven.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van dit rapport zijn het feitenmateriaal en de onderbouwing van het verdacht gebied weergegeven. De RAP-nummers zijn gekoppeld aan de verdachte gebieden zoals deze zijn weergegeven in het Atlas-systeem van de gemeente Amsterdam. Van ieder verdacht gebied zijn alle relevante gegevens uit de geraadpleegde bronnen vermeld in tabel 1. In de linker kolom van de tabel is verwezen naar het bronmateriaal, in de rechterkolom de relevante gegevens uit dat bronmateriaal. In de tabel van de verdachte gebieden (tabel 2) is in de linker kolom verwezen naar de RAP-nummers. In de rechter kolom is de methodiek van de afbakening van de verdachte gebieden beschreven.

In de afbeelding is de afbakening van het verdachte gebied weergegeven met daarin, indien beschikbaar, de positie van bekende kraters/ontploffingen en bekende blindgangers. Indien luchtfoto's beschikbaar zijn die dit onderbouwen is hiervan een uitsnede opgenomen.

1.3 Onderzoeksmethodiek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de huidige richtlijnen van het Werkveldspecifiek Certificatieschema voor het Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE), alsmede de specifieke wensen van de gemeente Amsterdam. In het hoofdrapport met kenmerk 15P046 definitief rapport CE-Bodembelastingkaart gemeente Amsterdam d.d. 30 september 2016 zijn de richtlijnen van WSCS-OCE en de wensen van de gemeente Amsterdam nader beschreven.

Voor het opstellen van een CE-Bodembelastingkaart voor het grondgebied van een gemeente is het niet verplicht om als bedrijf WSCS-OCE gecertificeerd te zijn. Om eventuele toekomstige veranderingen in een verplichte WSCS-OCE-certificering voor te zijn was de wens van de gemeente Amsterdam om een WSCS-gecertificeerd bedrijf in het projectteam op te nemen. Het gecertificeerd explosievenopsporingsbedrijf Armaex B.V. is in het kader van de CE-Bodembelastingkaart gemeente Amsterdam aan het projectteam toegevoegd en is niet alleen betrokken geweest bij het afbakenen van de verdachte gebieden, maar heeft ook de uitgevoerde werkzaamheden gecontroleerd aan de hand van de richtlijnen van WSCS-OCE.

De werkzaamheden ten behoeve van de CE-Bodembelastingkaart bestaan uit twee delen, namelijk het inventariseren en het analyseren van de gegevens. Op basis hiervan wordt nader onderzocht of er indicaties en/of contra-indicaties zijn waarmee verdachte en onverdachte gebieden kunnen worden vastgesteld. In het hoofdrapport met kenmerk 15P046 definitief rapport CE-Bodembelastingkaart gemeente Amsterdam d.d. 30 september 2016 is de onderzoeksmethodiek van de werkzaamheden van de CE-Bodembelastingkaart nader beschreven.

In overleg met de gemeente Amsterdam is vastgesteld dat de naoorlogse ontwikkelingen van de verdachte gebieden niet nader te onderzoeken in het Stadsarchief Amsterdam, aangezien

er voor de meeste verdachte gebieden het niet duidelijk is of er in de toekomst (grond)werkzaamheden zullen worden uitgevoerd. Indien er voor een verdacht gebied wel gegevens over de naoorlogse ontwikkelingen bekend zijn dan zijn deze gebruikt als eventuele contra-indicaties.

1.4 Leemten in kennis

Ondanks het gebruik van alle op dit moment beschikbare gegevens is er in een aantal gevallen sprake van leemten in kennis. Deze leemten in kennis zijn ontstaan door o.a. het ontbreken van of onvolledig feitenmateriaal, het ontbreken van concrete locatie-omschrijvingen in de bronnen en/of de beperkingen van de luchtfoto's uit de Tweede Wereldoorlog. De voornaamste leemten in kennis zijn:

- Er zijn weinig gegevens bekend over eventueel geruimde CE in de periode 1940-1945 in de gemeente Amsterdam;
- Er zijn weinig gegevens bekend over eventueel geruimde CE in de periode 1945-1970¹;
- Nadere analyse van enkele incidenten heeft niet geleid tot een concrete locatie. Dit is in het hoofdrapport toegelicht;
- Incidenten waarbij CE (mogelijk) in watergangen/partijen (situatie 1940-1945) zijn terechtgekomen konden niet nader worden geanalyseerd op basis van luchtfoto's (op een enkel incident na omdat er bijvoorbeeld 'strike-photos' van het incident beschikbaar waren). Hierdoor was het niet altijd mogelijk om conclusies ten aanzien van de (mogelijke) aanwezigheid van CE in watergangen te trekken. Per incident is hier rekening mee gehouden;
- Belangrijke leemte in kennis wordt veroorzaakt door de niet altijd accurate vermelding van geallieerde zijde van gebombardeerde doelen in Nederland. In een aantal gevallen zijn foutieve coördinaten of locaties opgeschreven in de geallieerde dagrapporten van de aangevallen doelen. Voor de CE-Bodembelastingkaart is getracht om in zoveel mogelijk (onafhankelijke) bronnen de vermelde coördinaten en/of locaties te verifiëren. Indien het niet mogelijk was om een coördinaat of locatie te verifiëren in een tweede of derde bron, is gekeken naar de aard en omvang van het incident en is op basis hiervan per incident bekeken of het mogelijk was om een verdacht gebied vast te stellen of niet;
- Sommige delen van Amsterdam waren tijdens de Tweede Wereldoorlog niet toegankelijk voor leden van de Luchtbeschermingsdienst, politie en burgers. Een dergelijk gebied – 'Sperrgebiet' – was alleen toegankelijk voor de Duitse bezetter en niet voor derden. In veel gevallen kon niet goed worden vastgesteld of in dergelijke gebieden CE zijn ingezet en is aan de hand van beschikbare luchtfoto's getracht te achterhalen of er CE aanwezig zijn geweest in het gebied.

¹ Vanaf het einde van de Tweede Wereldoorlog tot en met 1970 werden explosieven geruimd door de Hulpverleningsdienst (HvD). De archieven van geruimde explosieven zijn naar alle waarschijnlijkheid vernietigd. Vanaf 1970-1971 tot heden houdt de Explosieven Opruimingsdienst van Ministerie van Defensie (EODD) nauwgezet bij waar CE zijn aangetroffen en geruimd in Nederland.

2 ONVERDACHT GEBIED

RAP_430517A

Gebeurtenissen 13 mei 1943

Bronmateriaal

Nieuwendijk, van den, Doelwit Schiphof, 19	Overdag werden 11 B-26's van 322nd Bomb Group naar de elektriciteitscentrale van Velsen uitgezonden. Per B-26 werd 4 x 500 lbs HE brisantbommen vervoerd. Uit deductie blijkt dat 5 B-26's de Zuidergasfabriek van Amsterdam hebben gebombardeerd met in totaal 20 x 500 lbs HE brisantbommen. <u>RAP_430517A</u>
IBA, quick scan CE 2010	Zestien tijdbommen zijn allen ontploft (spontaan of via Sprengkommando). <u>RAP_430517A01</u>
Stadsarchief Amsterdam, toeg.nr. 5370 inv.nr 277	Rioolwaterzuiveringsinstallatie Zuid Schade door bominslag. <u>RAP_430517A02</u>
Stadsarchief Amsterdam, toeg.nr.5227 inv.nr. 965	Een bombardement op de Zuidergasfabriek. <u>RAP_430517A03</u> Aan de Chasséstraat 100 zijn 2 mitrailleur kogels door de ramen gekomen en in de muur blijven steken. <u>RAP_430517A04</u> Brand op Amstellaan 64, vermoedelijk ten gevolge van een brandbom. Ingeslagen projectiel. <u>RAP_430517A05</u> Kogels aan de Rivierenlaan. <u>RAP_430517A06</u> Blokhoofd XIII-c-15 meldt: lichte glasschade in de Rivierenlaan 2 tot en met 28. Huizen hebben daar lichte glasschade en schade binnenshuis. <u>RAP_430517A07</u> Grote schade aan ruiten, meubilair en huizen in de Waverstraat, Amsteldijk en Kromme Mijdrechtstraat. <u>RAP_430517A08</u>

Luchtfoto-interpretatie

De volgende luchtfoto's zijn geraadpleegd:

- D-448_3037 (20 april 1943)
- D-806_3053 (7 juli 1943)

Op de geraadpleegde luchtfoto's zijn geen sporen waargenomen van dit bombardement.

Verdacht gebied

RAP_430517A, RAP_430517A01 tot en met RAP_430517A08	Nee, tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben beschietingen met boordwapens door (geallieerde) gevechtsvliegtuigen plaatsgevonden op het huidige grondgebied van de gemeente Amsterdam. In alle gevallen is het niet mogelijk om op basis van de beschikbare gegevens – waaronder luchtfoto's – vast te stellen welke doelwit beschoten is en waar de afgevuurde munitie terecht is gekomen. Bovendien zijn er geen richtlijnen in de WSCS-OCE 2012 (en wijzigingsvoorstel 2015) opgenomen voor gebieden die (mogelijk) getroffen zijn door beschietingen van boordwapens van vliegtuigen. Op basis hiervan zijn er geen verdachte gebieden op CE afkomstig van beschietingen met boordwapens van (geallieerde) vliegtuigen aangemerkt.
---	--

	Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn aantallen (geallieerde) brandbommen van 4 lbs afgeworpen boven het huidige grondgebied van de gemeente Amsterdam. In veel gevallen is het op basis van de beschikbare informatie niet te achterhalen waar precies de afgeworpen brandbommen zijn ingeslagen. Inslagen van brandbommen van 4 lbs zijn niet zichtbaar op luchtfoto's. In sommige gevallen kan op basis van archiefstukken (uit het Stadsarchief Amsterdam) enkele inslaglocaties van brandbommen worden achterhaald. Het is niet mogelijk om op basis van deze informatie verdachte gebieden op niet-ontbrande brandbommen af te bakenen omdat (een deel van) de afgeworpen brandbommen: • Waterpartijen en/of –gangen zijn terechtgekomen; • In (open) velden zijn terechtgekomen en daar ontbrand zijn zonder verdere schade aan de omgeving te hebben aangericht; • Branden hebben veroorzaakt waardoor inslagen van individuele brandbommen niet meer kan worden vastgesteld; Veel (niet ontbrande) brandbommen door burgers, officiële instanties (zoals politie en luchtbeschermingsdienst) en Duitse militaire eenheden direct na een bombardement werden geruimd.
--	---

3 CONCLUSIE EN ADVIES

3.1 Conclusie

Op basis van de bronnen die zijn geraadpleegd in het kader van het historisch vooronderzoek en de resultaten van CE-Bodembelastingkaart kon met betrekking tot deze gebeurtenis geen op CE verdacht gebied worden vastgesteld. Er zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om een verdacht gebied vast te stellen.

3.2 Advies

Indien er in de toekomst grond- en baggerwerkzaamheden zullen plaatsvinden in dit gebied is het niet noodzakelijk om vervolgstappen te nemen in de explosievenopsporing. De grond- en baggerwerkzaamheden kunnen regulier worden uitgevoerd.